

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

C. Bucșan . . . . Străinii...
 Cînst. Asimini . . . Bucovină... (poezie) .
 Gh. Pădure . . . . Ucraina sau Ardealul?
 Virgil Al. Popescu . . . Nebunia Habsburgilor
 Laurian Gaboruj / C. Prisonier la ruși

CRONICI :

Pentru „Flacăra”.—„Uniunea pentru eliberarea Ucrainei”.—
 D-1 N. Iorga despre Ucraina. — Brutari și comercianți necin-
 stiți.—Maghiarizarea Carpaților.—Rectorul Universității din Cluj
 despre Carmen Silva.—„Vox populi”.—D-1 N. D. Popescu in
 serviciul unei specii rele de literatură de popularizare. — Ce-a
 făcut România pentru Albanezi și pentru Ardeleni? — Cărți și
 reviste primite la Redacție.—Poșta Redacției.—Pentru abonații
 «Tribunei».

REDACTIA :
 „LIBRĂRIA STĂNCIULESCU”
 Bulevardul Elisabeta No. 5
 BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
 SOC. AN. „RAMURI”
 Strada Licoului No. 5
 CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

S'a pus sub tipar

ECONOMIA COMERCIALA

SAU

CUM SE FACE COMERȚUL

Traducere din nemțește de

TIBERIU ER. CONSTANTINESCU

Un volum de 500 de pagini **LEI 10**

Cuprinde:

Toate ramurile și felurile comerțului; rolul și poziția comerțului mondial; teoriile relative la arta de a cumpăra și vinde; îndrumări la timpul cât trebuie să stea mărfurile în magazie; cât de mari trebuiesc să fie cheltuielile de administrație în comparație cu deverul anual; ce este și cum trebuie mărit deverul; cum se atrage clientela.

Tratează apoi:

Cooperativele, societățile de consum, sindicatele, cartelurile, trusturile; bursele cu jocul lor, comerțul de speculă, efectiv și de report; arbitrajele, devizele cu calculul și comerțul lor.

Insfârșit:

Ce sunt reclamele; ce e concurența leală și neleală, cum apare și cum se combate; ce este conjectura sau posibilitățile de a exploata epocile favorabile și de a înlătura pe cele nefavorabile în comerț.

Necesar pentru negustori, funcționarii de bancă și din comerț, studenții academiei comerciale și elevii școalelor de comerț.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

STRĂINII...

Badea Niculae Florea se trage de pe valea Murășului. La București l-au adus nevoile vieții, acum zece ani. Și-a lăsat nevasta, cu doi copilași, să-i grijiască ograda rămasă dela părinți, și el a plecat să-și agonisească pâinea într'o țară mai bogată și mai fericită...

Fire deschisă și primitoare, badea Nicolae s'a obișnuit repede cu oamenii de-aici și cu țara. Simțise și el, ca și noi toți, că asta-i singura țară care ne poate ocroti... Când s'a abătut răzbelul asupra lumii, badea Nicolae a scris femeii, acasă, să-i trimită băiatul cel mare. Băiatul a venit peste munte, prin vama Cucului, și azi își așteaptă rândul de recrutare. Insuși badea Niculae și-a pus în gând — cu toate că-i trecut de 50 de ani — să dea și el o mână de ajutor, când o fi să se sune mobilizarea...

Dar într'o zi l-au chemat și pe badea Niculae la secție.

— Ai pașaport?— îl întrebă comisarul, cam supărat.

— Am avut, d-le comisar, da acum nu vrea consulatul să ni-l mai schimbe. Zice, că trebuie să ne întoarcem acasă...

— Păi, dacă n'ai pașaport, trebuie să renunți la protecția străină.

— Bine, să renunțăm, d-le comisar, da' să aveți bunătatea se ne spuneți: *ce-i aia?*...

— Ce să fie? Să te lapezi de ce mai ai dincolo...

— Vai de mine, d-le comisar, izbucni omul, cum să mă lapăd eu de căscioara mea dela părinți, de femce și de copil!...

Comisarul ridică din umeri, apoi răspunse scurt:

— Dacă până în patru zile nu renunți la protecția străină, se poate întâmpla să *te dăm peste graniță*...

Badea Niculae a rămas ca fulgerat. Cum? Să-l dea peste graniță, la Unguri, pe el care se lipise cu tot su-

fletul de țara asta, și care credea că de-acum România își va întinde hotarele până dincolo de Murăș ca să cuprindă și satul lui?...

Pe drum, spre spital, unde era în serviciu, badea Niculae s'a gândit și s'a răsgândit. Părea că Dumnezeu îi luase mintea cu totul. Dar când a ajuns în odaia lui și și-a văzut femeia și copiii în poză, s'a hotărât. Mai bine să moară cu cinste, decât să se lepede de ce-i al lui, ori să-l arunce peste graniță, ca pe tâlhari. Și s'a apucat să-și adune lucrurile, de plecare. În răstimp și-a adus aminte de mine, pe care mă cunoștea din Sibiiu, și a alergat să mă întrebe de un sfat.

Pe cât mi-a fost cu putință, eu am căutat să-l lăsmuresc, că-i păcat de viața lui să se ducă acum în Ardeal. Poate că nu l-a înțeles bine pe domnul Comisar... Renunțarea la protecția străină nu înseamnă să te lepezi de ce ai dincolo, ci numai de consulat. Averile dezertorilor și ale trădătorilor nu se confiscă nicăiri în lume, ci numai ale trădătorilor, cari sunt cu totul altceva. Și să nu se mai teamă că-l vor da peste graniță. De asemenea lucruri să se teamă Ungurii și Nemiții, dar nu Românii, fiindcă țara asta frumoasă și puternică e chemată să-i apere pe Români, de ori unde ar fi ei...

Nu știu ce-i voi mai fi spus lui badea Niculae Florea. Știu însă, că omul, înțelegător, m'a ascultat și nu s'a mai dus să moară, la bătrânețele lui, pentru Unguri. Totuși pățania lui badea Niculae pe mine mă mai doare încă. Câți nu vor fi plecat așa, cum era s'o facă el, și câți nu vor pleca de aici înainte, amenințați de rigoarea unei legi încurcate și lipsiți de sfaturile unui suflet binevoitor?...

* * *

Intâmplarea asta mi-a alunecat de mai multe ori pe vârful condeiului, și n'am îndrăznit s-o scriu până acum. Imi era rușine să mărturisesc în public, că în țara românească Românii din alte părți sunt socotiți în rândurile străinilor, și, ca străinii, vor fi scoși și ei din țară dacă nu vor împlini cerințele formale ale unui articol de lege.

Dar m'am gândit, că se va găsi, poate, un domn comisar care să citească aceste rânduri și să înțeleagă, că mai presus de respectul legilor e sentimentul de frate, și că fiecare Român, lăsat să treacă acum în Ungaria, înseamnă o viață jertfită în zadar și o nouă și simțitoare scădere a tezaurului nostru național...

C. Bucșan

BUCOVINĂ...

Bucovină, tristă floare
Din grădina țarei mele,
Cin' te calcă în picioare,
Și-ți aduci zile grele,
Fie-i inima mâncată
'N margine de drum de câini,
Fie-i viața lui legată
Și-amărăță de streini...
Că de când ți-a smuls seninul
De pe fruntea ta păcatul,
Gura ta a supt veninul,
Și-n păduri s'a dus streinul,
Cu topor dela împăratul...

— Foae verde matostat,
Cine m'a înstreinat
Și cu spini m'a 'nconunat,
Fură-i, Doamne, stemele

Și lasă-i blestemele...
Că destul m'a obidit
Și pe rug m'a chinuit;
Cine m'a dus în robie,
Vatra lui nu și-o mai știe;
Fie-i scaunul lui rugul
Și podoaba stemei, jugul...
Și-am zis verde de trifoi,
Plânge doru'n sat la noi
Și bătrâmul lângă oi;
Cau rămas cavalele
Și-s pustii pădurile,
Pădurile, luncile. —
Dacă nu voi mai scăpă,
Streinii m'or îngropă
Și cu spini m'or astupă,
Dar dojna nu mi-or lua;
Doamne, fie'n voia Ta!...

Const. Asimăni

UCRAINA SAU ARDEALUL ?

Chestiunea Ucrainei este din nou discutată în publicistica românească. După articolul d-lui C. Stere, polemizând cu d-nii Tache Ionescu și Iorga, acesta din urmă a făcut Academiei române o comunicare al cărei text regretăm că nu-l cunoaștem încă (pentru că este greu a te încrede în superficialele și sumarele rezumate ale ziarelor cotidiene).

În ultimul număr al revistei „*Solia*” d. Radu Dragnea acostează și d-sa această problemă. D-sa aduce o mulțime de fapte și mărturii pentru a dovedi că Ucraina nu poate pretinde dreptul de a se constitui ca stat, pentru că „statele se creiază pe baza trecutului istoric, a determinării geografice și a etnografiei naționale; azi aceste elemente constitutive ale Ucrainei sunt ale Rusiei”.

Nu voim să întăm aici în discuțiunea chestiunii dacă o naționalitate ucraină, fundamental deosebită de cea rusească, există sau nu. Se pare că, în afară de propaganda rusească, inventată și alimentată în cea mai mare parte de guvernele austriace, există totuși un dialect, un oarecare trecut al Ucrainei și chiar începuturi de mișcare națională în partea austriacă a poporului ucrainean.

Ceeace ne importă însă pe noi sunt două chestiuni. Mai întâi se întreabă dacă ceeace se chiamă popor și mișcare ucraină este viabil sau nu, prin urmare dacă înființarea statului ucrainean este posibilă și, în sfârșit, dacă, fiind chiar posibilă constituirea statului ucrainean, ea este astăzi interesul suprem al politicii românești, interes care să primeze pe toate celelalte interese și probleme ale neamului nostru?

Să încercăm a răspunde la prima chestiune.

Nu putem, nu îndrăznim să mergem până acolo ca să contestăm existența însăși a limbii, a naționalității, a trecutului și poate chiar a unor începuturi de conștiință ucraină, hrănită, e drept, mai mult în mod artificial.

Sunt deosebiri de limbă mari cari nu creiază totuși o naționalitate și o conștiință proprie. De pildă deosebirea dela *hochdeutsch*, limba literară germană, la *plattdeutsch*, limba unui număr de 12 milioane de germani din nordul vestic al Germaniei. Dacă Academia din Petrograd, cum invocă nemții iubitori al idealului ucrainean, a proclamat dialectul ucrainean ca limbă a parte, atunci Academia din Berlin ar trebui și ea să proclame dialectul *plattdeutsch* sau

pe cel *aleman*, sau pe cel *săseșc* din Ardeal ca limbă deosebită de cea germană.

În schimb între sârbi și croați deosebirile de fonetică sunt atât de neînsemnate, în cât este imposibil a se vorbi de două *limbi*. Cine nu știe însă de înverșunarea luptelor *naționale* între sârbi și croați, cine nu a auzit de deosebirea tendințelor lor politice diametral opuse?

Nu gradul de deosebire de limbă, ci mai presus de toate o conștiință națională, o mișcare politică serioasă, organizată și răzimată pe masele mari ale poporului formează titlul de legitimitate al unor revendicări naționale. *Ucraina nu are această conștiință și această mișcare*. Poporul ucrainean are conștiința că e rusesc, sau cel mult *mic rus* (rusneac). În Austria propaganda austriacă a răușit, ce e drept, să creieze o clasă de intelectuali cu idei ucraine; dar faptul că contra—propaganda rusească a izbutit încă înainte de război să o convertească în mare parte la rusism, e o dovadă de cât de meșteșugită a fost această încercare. În Rusia de sud, Ucraina propriu zisă, ideea ucraină are și mai puțini aderenți. *Clasa conducătoare a Ucrainei are în majoritate covârșitoare conștiință rusească*. Mica minoritate cu idei ucraine nu e o bază serioasă și nezdruincinată pentru creierea Ucrainei independente. Cluj / Central University Library Cluj

Din cauza lipsei unei clase conducătoare ucrainene noul stat ar trebui să se razime pe „inteligența” rusească. La prima lovitură de revanșă, inevitabilă, a Rusiei, această clasă „rusificată”, dacă vreți, ar trăda Ucraina, înlesnind, asigurând în mod fatal recucerirea rusească. Chiar un scriitor german, Dr. Karl Rittner, în broșura sa *Berlin-Bagdad* spune că „*die Ukraina wäre staatlich überhaupt nicht organisierbar*.” (Organizarea statului ucrainean ar fi o imposibilitate).

Și atunci care ar fi rostul încercării de a trimete oștile românești în lupta pentru un interes străin și pe de-a-supra *irealizabil*? Nu ar fi o politică de romantism nebun aceea de a sacrifica sute de mii de români pentru realizarea unei utopii politice? Iată poporul albanez. Nimeni nu va putea să tăgăduiască Albaniei aceea ce Ucrainei i se tăgăduiește de mulți oameni inițiați: existența unei naționalități albaneze foarte vechi și foarte distincte. Cu toate astea, experiența politică a dovedit că Albania ca stat atăzi e irealizabilă. Pentru acest stat de operetă a fost păcat chiar și de sângele aventurierilor români voluntari conduși de maiorul Christescu. Ar fi cu atât mai mult păcat

de sângele armatei românești întregi pentru o nouă aventură mult mai primejdioasă care ar fi Ucraina.

În sfârșit să răspundem la a doua chestiune.

Care e interesul cel mai arzător al României de astăzi: înființarea Ucrainei sau eucerirea provinciilor românești din Austro-Ungaria și, prin ea, consolidarea definitivă a Regatului român, imposibilă prin anexarea Basarabiei? Chestiunea astfel pusă implică și răspunsul ce trebuie să i-l dea orice român conștient. Să nu tăgăduim aceia ce unii prin o exagerare falsă contestă: creșterea statului ucrainean ar servi interesele românești. Ea nu ar înlătura, dar ar zăbovi revărsarea expansiunii rusești spre sud. Și aceasta ar fi pentru noi un câștig oarecare. *Qui habet tempus, habet vitam*. Dar nu acesta e supremul interes al politicii românești de astăzi. Siguranța de viitor a Statului român nu se poate răzima pe existența incertă și precară a unui nou Stat de operetă, ci pe puterea și consolidarea lui economică și morală. Această consolidare e însă cu neputință fără anexarea Ardealului. Propagandiștii primejdiei rusești, să nu uite că în fața acestei primejdii noi nu avem decât o singură scăpare: retragerea în munții Ardealului.

Celatea aceasta naturală e singurul refugiu, unica siguranță și garanție contra mult pomenitului puroi rusec. Ucraina ar fi un zăgaz vremelnic și șubred. La prima creștere a valurilor ea s'ar rupe și marea moseovită, furioasă în dezlănțuirea ei, nu s'ar opri nici în fața Nistrului. Și atunci, în suprema nevoie, partizanii euceririi Basarabiei—vorbit de puținii ei propagandiști cinstiți—ar îndrepta ochii cu gând spre munții Transilvaniei căutând acolo scăparea pe care azi o resping cu incoștientă orbire.

De aceea, încă odată, și în ciuda tuturor diversiunilor ce se încearcă, nu avem decât un singur cuvânt de ordine: *Ardealul, Ardealul, Ardealul*.

Gh. Pădure

NEBUNIA HABSBURGILOR

Apropiata prăbușire a imperiului austriac și posibilă îndepărtare de la domnie a casei de Habsburg îndreaptă privirile noastre spre trecutul și istoria acestei familii, care a domnit odinioară peste imperiul cel mai puternic din lume și care mâine se va prăbuși de pe un tron de care s'a dovedit nevreșnică.

Intreagă această istorie ne arată un lung lanț de demenți și de nebuni, cari dacă nu ar fi avut norocul să facă parte din una din cele mai ilustre case domnitoare, ar fi stârșit cu toții în vre-o casă de sănătate.

Prin Maria de Bourgogne Habsburgii descind de la Carol Temerariul; prin Ioana de Aragon, supranumită nebuna, de la regele catolici Ferdinand și Isabella. Caracterul întunecat, violent, teribil și îndrăsnit al lui Carol Temerariul este cunoscut.

În acest sânge bolnăvicios și surexcitat, demența Jeanei de Aragon amestecă un nou principiu de perturbațiuni morale.

Jeana, geloasă pe soțul său Filip cel frumos, îl otrăvește când acesta nu avea decât 28 ani; aflând în urmă că gelosia sa era neîntemeiată, ea scoase cadavrul acestuia din mormânt, îl împodobi cu haine bogate, îl așază într'un sicriu de sticlă, ținându-l întruna lângă dânsa.

Un călugăr, prezicându-i că regele va învia după 14 ani, regina aștepta cu o credință copilărească împlinirea proorociei. Miracolul neîndeplinindu-se, Jeana trecu de la o nebunie lugubră la o demență furioasă. Din cauza acceselor ei de furie teribilă, fu închisă într'un turn singuratec unde se chină 36 de ani.

Fiul acesteia, Carol Quintul, releva prin multiple semne originea sa nenorocită. Era făcut, crud, mândăcios, de o iubire de sine de necrezut, de un bigotism funebru. Figura lui totdeauna palidă îi dădea aerul unui spectru. În tinerețe epileptic, suferea mai pe urmă de teribile dureri de cap, zile întregi stătea adâncit într'o tristețe neagră, ne vorbind cu nimeni, izbucnind deodată în lacrimi. Precum mama sa călătoria întotdeauna cu cadavrul regelui Filip, Carol Quintul nu pleca nicăieri fără propriul său cosciug. După 17 ani de văduvie se retrase într'o mănăstire, unde avu ideea fantastică și adevărat nebunească de a-și celebra propria sa înmormântare.

Sub bolțile bisericii Hiéronymișilor se ridică un catafalc pompos. Curtezanii și slugile sale îl conduseră acolo învăluit într'un

lințoliu. El fu întins în cosciug și serviciul divin începu. «Carol se rugă împreună cu fideli săi pentru salvarea sufletului său, ne spune Robertscu, și amesteca lacrimile sale cu acelea ce acceștia vărsau, ca și cum s'ar fi celebrat funerarii adevărate».

Solemnitatea ținu o zi întreagă. Carol se sculă din sicriu și se așeză în grădina pustiniciei, sale. Răcind în timpul mascaradei muri după douăzeci și două de zile de suferință.

Filip II, cunoscut prin credința sa sălbatecă, setea sa de sânge, sinistrul său liberlinaj, nu a fost de sigur și el decât un dement, demn fiu al tatălui său și al bunicii sale.

Rudolf al II-lea se ocupa cu alchimia, astrologia și magia. De afacerile guvernului nici nu vrea să știe. Avea un leu, leopardzi și vulturi pe cari îi îmblânzia și de cari era urmat pretutindeni. Toi felul de prelinși fermecători trăiau în înlimitate împăratului, care se credea în stare să creeze oameni prin mijlocul unui alambic, să învieze mumii, să prezică viitorul, să vadă printr'o oglindă obiectele depărtate, să facă aur și să stăpânească puterile naturei.

El stetea zile întregi nemișcat și tăcut, deodată se scula și spărgea statui, pendule, vase prețioase, rupea mobilele și tablouri de valoare. Moartea unui leu bătrân și a doi vulturi, pe cari îi hrănea zilnic cu propriile sale mâini, îl întristară atât de mult, încât muri peste curând.

Hypocondria sângeroasă a lui Filip II reapăru în curând în Ferdinand. Acesta extermină două treimi din rasa germanică, și prin excesul de opresiune, de mizerie, de foamete supușii săi se făcură canibali. Noaptea cimitirile trebuiau păzite, ca înfometajii să nu desgroape cadavrele.

Inspăimântătoarea sa demență continuă să inspăimânte omenirea și în cei doi moștenitori ai săi, Ferdinand III și Leopold.

Maria Teresa, mai inteligentă decât antemergătorii săi, zrăță totuși semne de nebunie, ca și strămoșii săi. În plin secolul XVIII supliciile evului mediu reinviară. În Bohemia nenorocită, biciul, bastonada, munca silnică, erau osândecele cele mai blajine pentru acei cari nu comiseră altă crimă decât o indiferență către Casa de Habsburg. 21 de suspecți au fost condamnați fără judecată și decapitați în taină. Asifel a fost exterminată vestita casă a conșilor Wrtby. În timpul petrecerei Mariei Terezia la Praga, unde venise, să se împodobească cu coroana Bohemiei, într'o zi, eșind dela palat un preot avu îndrăzneala să-i prezinte mai mult de 50 de femei

însărcinate, cări tremurau pentru bărbații lor, închiși de comisiunea imperială.

Aceste nenorocite se aruncară la picioarele împărătesei și în lacrimi, invocând numele Domnului, mila și clemența prescrisă de evanghelie, cerură grația celor întemnițați. Toți cei de față plângeau. Fiica lui Carol VI respinse rugăciunile lor și-și continuă liniștită drumul.

Dar Frantz-Iosef, actualul împărat, care domnește de aproape 70 de ani, nu este și el cel puțin dement, dacă nu nebun? Câte nenorociri s'au abătut asupra imperiului său dela urcarea sa pe tron, câte nenorociri l-au lovit pe el personal în cei mai scumpi membri ai familiei sale, și el stă liniștit pe tronul său, văzându-și liniștit până eri alaltăeri de vânătorile sale, de dragostele sale!

Răsboaie, provincii pierdute, fiul, singurul său fiu sinucis, soția asasinată, nimic nu a putut să miște pe acest suveran, care timp de 70 de ani a făcut nefericirea popoarelor sale și pe care soarta și destinul nu-l lasă să moară, ca să vadă cu ochii săi prăbușirea imperiului său și al casei sale — altădată cea mai puternică din lume.

Rudolf de Habsburg sinucis, sau asasinat la Oubefie — târziu se va afla adevărata sa moarte — a fost și el tot nebun, precum nebun a fost și vărul său arhiducele Otto, fratele asasinatului Frantz Ferdinand — care după un chef conduse pe tovarășii săi beți în camera de culcare a soții sale, cărora vroia să le arate frumusețea plastică a formelor acesteia.

Nebun a fost și Iohann Orth, arhiduce și el, care lăsând onoruri, ranguri și titluri a plecat în lumea largă unde și-a găsit moartea în chip misterios.

Dar regina Luisa de Saxa, născută arhiducesă de Austria Toscană, care și-a părăsit soțul, copiii și tronul, pentru a urma pe un aventurier, a se căsători cu un muzicant, a se despărți apoi de acesta și a-și da în vileag toate turpitudinile vieții ei — în memoriile celebre plătite de un editor avid de câștig?

Și fratele acesteia Iohann Wösfing, care-și părăsește rangul și titlul, pentru o cântăreață de café-chantant? Nu a fost și acesta tot nebun?

Virgil Al. Popescu.

PRISONIER LA RUȘI

III

In Siberia

(Continuare)

Comandantul batalionului nostru era Locotenent-Colonel în re-fragere. Avea vreo 55—60 ani. A luat parte în războiul ruso-japonez, unde s'a distinș cu prilejul apărării unei înălțimi strategice, în urma căreia a și fost decorat cu „Crucea Sf. Gheorghe„ cl. I. A studiat în Berlin și era unul dintre cei mai inteligenți ofițeri ruși din Tomsc. Glumeț cum era își bătea joc atât de supușii, cât și de superiorii lui. Suferea însă grav de două boale, și anume de reumatism și mai ales de nervozitate. În nebunia lui se repezea la câte-un soldat de credeai că tot praf îl face, dar, în momentul următor, îi zâmbea și-l întreba dacă s'a speriat.

Soția lui avea abia 33 ani și era Tătăroaică, într'o ediție mai fină. Chiar nici ochii nu-i mai erau caracteristicii ochi tătărești, făcându-și operație. Încolo însă era o adevărată copilă a naturii. Nu știa de mofturi, de afaceri, nici de alte rafinării ale vieții moderne, mai puțin de eticheta apuseană; avea însă un suflet bun și deschis. Dacă avea o bucurie și-o spunea, dacă avea o supărare tot așa. Dacă te simpatiza și-o comunica, dacă nu, de asemenea, așa, cu vorbe simple necăutate. Puțin îi păsa că te supără, sau te bucură. Dacă însă observa că și-a căzut greu observarea ei, tot ea te mângâia.

Când mergeam la ei nu trebuia să așteptăm până își schimba toaleta. Ba uneori venea chiar ea în locuința noastră, fără să se anunțe. Ne pomeniam numai cu ea, aducându-ne câte 3—4 sticle cu „cvas“ (bere rusească) făcut de ea însăși. Când voia să se plimbe, eșea în fața casei, își făcea câșiva bruci de zăpadă și-i arunca în geamul nostru din etajul întâiu. Cum auzeam bombardarea geamurilor, unul din noi, căruia îi venea rândul, după înțelesul luat—trebuia să-și ia repede șuba și să plece s'o însoțească. Și trebuia să se grăbească, pentrucă bombardările nu încetau până nu se cobora cineva. Lumea o vorbea de rău, dar ei nu-i păsa..

Ceiace ne impunea la ea era mai ales puterea fizică. Adeseor ne trântea pe câte doi inși în zăpadă, de abia ne mai ridicam. Odată, văzându-l pe servitorul nostru, căznindu-se cu o buturugă de lemn

pe care n-o putea crăpa, i-a luat săcurea din mână și când a izbit odată în butuc, tot țandără l-a făcut.

— Cum de ești așa de tare, Madame, o întreb odată, încovoindu-mă deabinelea pe urma unui pumn primit în spate.

Întrebarea mea i-a părut atât de caraghioasă, încât a început să râdă ca o nebună.

— Intr'adevăr, ți se pare că sunt tare? Te mai doare? Ce mai soldat!—Și iar râdea...

Deodată însă, brusc, se oprește din râs, fața i se posomorăște și, întorcându-se către mine, a început să-mi povestească.

— Eu sânt tătăroaică. Am supț de la mama mea până la vârsta de 14 ani, iar după aceea am băut multă vreme numai lapte de iapă. Și... dar asta n'ar trebui să ți-o spun, că n'aș vrea să se audă. Adecă mie nu-mi pasă, dar bărbatul meu n'ar vrea să se știe pe aici. Dă-ți «ciestnoe slovo» (cuvântul de onoare), că ceiace auzi de la mine nu-i mai spui nimănui, nici chiar prietenilor D-tale. Așa.

— Eu, înainte de a mă mărita, am fost în circ. În zadar te uiți așa de neîncrăzător la mine. Da, am fost 3 ani la circ. Eram dansatoare pe sfoară, făceam și gimnastică și ridicam greutăți. Atunci eram eu tare și... ah ce viață plină de farmec și de variații mai era aceea.

— Acolo m'a văzut bărbatul meu, s'a îndrăgostit de mine și m'a luat.

— Dar să te fii de cuvânt, că la noi dacă un ofițer își dă cuvântul de onoare, nu spune nici popii care-l spovedește.

— Ți-a trecut, te mai doare?

— Nu, nici nu m'a durut, am glumit.

— Puff,—alt pumn, și fugea râzând.

Biața femeie venise din alt oraș, la Tomșc. Aici nu cunoștea pe nimeni și nici nu căuta cunoștințe, fiindcă nu se simțea bine într'o societate, unde totuși trebuia să țină cont de etichetă. Iar ea nu se putea stăpâni să nu te trântescă cât colo sau cel puțin să nu-ți dea câte-un pumn în spate, dacă făceai o giumă reușită. Soțul ei ținea la dânsa, ca nici un alt bărbat la femeia sa. Nu cred să fi avut ea vre-o dorință fără ca să nu i-o fi împlinit. Uneori ne părea de-a dreptul caraghios acest bărbat în declarațiile e care ni

le făcea despre nevasta lui. Comandantul era ziua întregă și o mare parte din noapte ocupat cu prizonierii, având câteva mii sub comanda lui. Și oricine, orice plânsoare avea, el îi primea în toată bună vremea. În biroul lui se perindau zilnic cei puțin 200 oameni. Toate rapoartele în legătură cu prizonierii le făcea el personal. Telefonul zbârâia și el în fiecare minut nervos, fără să ție cont că stăpânul îi e nervos... Nevasta îi era, în adevăr, tovarăș, nedespărțit. Nu s'ar fi mișcat din biroul bărbatului său, Doamne ferește! Ea știa tot ce se petrecea în batalionul de prizonieri, la comandamentul garnizoanei etc., ba se amesteca direct și în chestiile oficiale. Adeseori simțiam influența ei în ordinele emanate dela comandament.

Într-o zi voiam să-i raportez comandantului ceva dela compania mea. L'am găsit la masa de scris, cu capul plecat între hârtii. Spunea că nu consună socotelile și caută greșeala. Eu m'am așezat pe un scaun așteptând să termine. Soția lui ședea într'un fotel la stânga lui, fuma, îi arunca fumul în nas, fredona arii tătărești și-l întreba că e adevărat ce spun gazetele că Rușii ar fi trecut râul Carpați? Și nu l'ar fi lăsat în pace, Doamne ferește, până nu-i răspundea la toate întrebările. Eu îi făceam semn să mai tacă și să lase pe domnul comandant în pace ca să poată lucra, dar ea râdea zicându-mi că-i obișnuit să lucreze și așa.

Deodată comandantul își aruncă mâniaș condeiul pe masa de scris... Nu putuse găsi cu niciun chip greșala pe care o căuta.— Dar în momentul următor iată-l iarăș înseninat.

— „Du știu ce m'aș face, bratiușca, zise—adresându-se către mine—fără o soție ca aceasta care-mi coboară în suflet liniștea binefăcătoare în toate momentele grele ale vieții. Fără ea de mult m'aș fi prăpădit“...

Iar eu m'am gândit pe urma acestei scene multă vreme la rosturile lucrurilor din lumea aceasta cari toate sunt atât de relative și de subiective....

Laurian Gabor

(Va urma)

CRONICA

Politice și Culturale.

Pentru „Flacăra“: În numărul din urmă al revistei „Flacăra“ ne surprinde o notă ironică la adresa „Tribunei“ pentru cea singură observație pe care ne-am permis a o face în legătură cu conferința d-lui C. Sp. Hasnaș *despre condițiunile vieții culturale a Românilor din afară de Regat*. «Flacăra» e nedreaptă, întrucât noi puteam și eram datori chiar să facem mai multe observații asupra acestei conferințe care e plină de greșeli elementare. D. Hasnaș ar trebui să se bucure, că ne-am restrâns de ocazdată la o singură observație. Îl asigurăm, însă, că aveam la îndemână un articol critic mai lung, scris de un colaborator al revistei noastre, care a asistat la conferința d-sale. Dar, după ce d. Hasnaș ne înștiințează că își va scoate conferința în broșură, am amânat publicarea articolului până după apariția acestei broșuri. Deci, vom reveni.

„Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“.—Cetim în «Gazeta Transilvaniei» că a apărut la București, în editura „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei“, o broșură a d-lui Z. Abure, intitulată: „România și Ucraina“, care se termină cu concluzia că Ucraina e o necesitate pentru România, întru cât ar păzi-o de colosul dela Nord.

Ne pare foarte ciudat ca la București să găsim o «Uniune pentru eliberarea Ucrainei», într'un timp în care e vorba de eliberarea Ardealului românesc.

D-l N. Iorga despre Ucraina. — În ședința de Vineri 11 l. c. a Academiei Române, d-l N. Iorga a făcut o foarte documentată comunicare despre legăturile Românilor cu Rușii apusani și cu teritoriul zis ucrainian. D-l Iorga a arătat că un popor ucrainian și o limbă ucrainiană nici nu există. E vorba pur și simplu de un teritoriu ucrainian și de un dialect rusesc. Ucraina în sensul de astăzi este o invenție austriacă, pentru a se folosi de ea în contra Rușilor și a Românilor. O Ucraină cum o doresc Austriacii și unii prieteni ai lor din România ar fi o reală primejdie pentru noi. În dorința de a se întinde, ea ar găsi o singură cărare deschisă: teritoriul românesc, despre care teoreticienii ucrainieni zic că e un vechiu privilegiu al ei.

Cine lucrează pentru Ucraina lucrează deci în paguba Românilor.

Brutari și comercianți necinstiți. — „Universul“ dela 15 l. c. publică o listă de comercianți pedepsiți pentru contravenție. Intre aceștia cei mai mulți sunt străini: Caracumbaș, Gödri Peristeris, Gagol, Tașule, Traicu, Geisler, Spiegel, Müller, Halianis, Caropol, Ristiei etc. Nu trebuie oare căutată una din cauzele scumpțrei nesăbuite a traiului și în naționalitatea majorității absolute a negustorilor din țară? Ce-i pasă eutărul gree, sau oreiui, sau ungu, că țara suferă și se dă peste cap, câtă vreme afacerile lui îi merg bine?

O țară al cărei comerț e în mâni străine nu poate oferi altă privilegiate, decât aceia pe care o oferă astăzi România, în care toți Românii suferă și toți străinii se îmbogățesc.

Maghiarizarea Carpaților. — Getim în „Gazeta Transilvaniei“: „1-iu Maiu — ziua Carpaților pentru școli. Ministerul de culte a adresat o ordinațiune tuturor școlilor din țară, prin care dispune ca ziua de 1-iu Maiu la 10 oare a. m. să se ție în toate școlile elementare și de repetiție serbări, în cari să se arate însemnătatea Carpaților pentru patrie. „Dorese“—se spune în ordinaul ministerial — «ca prin aceea să ofer însuflejiților noștri profesori și institutori ocazia, să cultive dragostea pentru pământul patriei și în deosebi pentru Carpați.“ După serbare se vor face colecte pentru satele ce au suferit prin in-vazia rusească. Instrucția se va ține în ziua serbării până la 10 a. m.“

Pentru cine cunoaște opera sistematică de maghiarizare a tot ce nu e ungurese, această nouă măsură a guvernului dela Budapesta, nu e de loc surprinzătoare. Sînt abia zece ani de cînd „Societatea Geografică ungurească“ a început o serie de studii vaste asupra Carpaților sud-estici, botezînd chiar cu nume ungurești diferitele vîrfuri ale acestora. Astfel d. e. *Negoiul* a fost numit „*Vîrful lui Rakoczy*“ ș. a. m. d.

Acum merg doar cu un pas mai departe. Știr doar că nimeni nu le tulbură socotelile...

„Rectorul Universității din Cluj despre Carmen Sylva.— Cunoșcutorul savant ungur Dr. Alexandru Márky, rectorul universității din Cluj, la recentele promoții ce s'au ținut în Aula Universității din Cluj, a rostit o cuvîntare de doliu pentru Carmen Sylva, Regina mamă a Românilor. Profesorul Márky a seos în evidență marele calități omenești ce le avea augusta moartă. Relevînd activitatea ei literară, constată, că pentru neamul românesc poate avea toată admirația ori cine îl cunoaște, căci un neam care poate avea o regină atît de nobilă ca Elisabeta, mama rînișilor, condus euminte, își va putea realiza menirea culturală în Balcani. Ca exemplu rectorul Márky aduse fine-riilor promoția viața Carmen Sylvei: Viață pentru cultivarea inimii, a simțămîntului, a jertfei—viață, care își are răsplata în însăși fînța ei.“

Atît ne spune „Gazeta Transilvaniei“ despre comemorarea Carmen Sylvei la Universitatea din Cluj, unde *este și o catedră de limba și literatură românească*. Bine înțeles că dela înălțimea acestei catedre nu s'a vorbit despre Regina României, după cum nu s'a vorbit nici odată de 30 de ani încoace, cu iubire despre vre-un lucru românesc. Deși titularul catedrei a fost Român, cu numele Moldovan Gergely.

În schimb ce politicos e rectorul dela Cluj, care acordă Românilor cu atîta mîrînimie o menire „culturală“ în Balcani,—cea politică rămînînd bine înțeles o atribuție a Bulgarilor. Deci, menire culturală în Balcani, nu menire politică în Transilvania!

„Vox populi“.—Noiții din țara aceasta nici nu-și pot închipui mulțimea și varietatea mijloacelor cu care luptă străinii din România pentru a determina o acțiune alături de Germania sau cel puțin pentru a ține țara neutră. De data aceasta amintim numai broșura „*Vox populi*“ apărută în 1915, cuprinzînd „răspunsuri primite la concursul

publicat de „Ziua”. (Imprimeria de artă, R. Sergias, calea Griviței 41, 153 pg.) Broșura are o prefață insinuantă a d-lui I. Slavici; restul cuprinde articole atribuite unor învățători dela țară, cari poartă însă toată factura salariatului legației austro-ungare.

Nu se poate o broșură mai scârboasă și mai antipatică în acelaș timp.

D-1 N. D. Popescu în serviciul unei specii rele de literatură de popularizare. — Ne-am ridicat în mai multe rânduri glasul împotriva literaturii rele din țară. Această hrană veninoasă e una din cauzele stărilor regretabile pe cari le întâlnim aci la fiecare pas. De astă dată semnalăm o broșură apărută de curând în puțin scrupuloasă editură a lui H. Steinberg din București sub titlul *Micul amor al inimii*. Cărticica din chestiune iese în ediția a XV, cuprinzând poeziile „adunate și corectate de N. D. Popescu”. În prefață cetim că în curând editura Steinberg va publica și alte cărți analoge sub titlul: *Micul dor, Dorul inimii și Amorul inimii*.

Dacă frunzărăm această cărticică, dăm chiar la pg. 1 de *Sârba zioniștilor* de H. Lupovici din Bas „Ierusalim”, care se termină cu strofa:

*Acolo e a noastră mamă,
E patria Izraeliților,
Să mergem traților în grabă
Să jucăm sârba zioniștilor!*

Urmează apoi o mulțime de „poezii” lipsite de orice poezie și bun simț (intre altele și „Aid puicuță la prașit”, cântată de *păr. Elișeu arhidiacon la Sinaia* [pg. 52], asupra căruia atragem atențiunea mitropoliei!). Câteva poezii datorite poezilor cunoscuți sunt maltratate într'un mod barbar. O poezie de-a lui Alexandri e atribuită lui Eminescu (pg. 10), „La arme” de Iosif e ciungărită și adăogită după bunul plac al editorului. Un caraghios „cântec al Transilvaniei” e pus pe melodia lui Hulo Tobevo!! (pg. 71).

Astfel de cărticice, cari se răspândesc chiar și în pătura țărănească, aduc cel mai mare rău sufletului poporului nostru. Și ne pare rău că la o astfel de crimă e părtaș și d. N. D. Popescu pentru cei câțiva zeci de lei pe care îi plătește un negustor ovreiu fără multe scrupule.

Ce-a făcut România pentru Albanezi și pentru Ardeleni? — Cetim în „Epoca” din 16 I. c.

„Țara românească a acordat albanezilor cea mai largă ospitalitate. Românii au tratat pe albanezi ca buni prieteni. Guvernele românești au făcut albanezilor facilități pe care nici un alt guvern din lume nu le-a făcut.

Prima societate naționalistă albaneză a fost fondată la București. Toți aci s'au tipărit primele cărți în limba albaneză și de multe ori cu spelele guvernului românesc.

În bugetul statului românesc a figurat mulți ani de-a rândul un capitol, cu o sumă respectabilă pentru întreținerea școlilor albaneze și a studenților albanezi din București.

Diplomația României a susținut în totdeauna cauza albaneză și la Conferința ambasadurilor din Londra, a susținut nu numai crearea unui stat albanez independent ci și mărirea fruntariilor Albaniei prin încorporarea Pindului locuit exclusiv de români la statul albanez. (Martorul cel mai bun: Cartea Verde a României din 1913).

Și Sinodul bisericii autocefale române este singurul, până azi care a recunoscut (bine înțeles cu consimțământul guvernului) albanezilor dreptul de a se ruga în limba lor dându-le și o biserică în mijlocul Bucureștilor, în care biserică se oficiază în limba albaneză”.

Cuvintele astea ne pricinuesc o adâncă durere. România a îmbrățișat cu o inconștiență criminală pe toți străinii cari s'au opoșit în sânul ei, uitându-și însă, în acelaș timp, cele mai elementare datorii față de fiii și de frații ei. Toți străinii de toate neamurile din România stau mai bine decât fiii țării, grație conducătorilor din ultimii 50 de ani.

Cât pentru noi, Ardelenii, România a făcut totdeauna mai puțin chiar decât pentru Albanezi.

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE :

I. Heliadă Rădulescu: Amintirile și impresiile unui proscris. Partea I. Exilul. Tradusa din limba franceză de G. O. Gârbea. Editura revistei „Comoara Satelor”, București, Prețul 3 lei.

„*Politica*”, revistă săptămânală, an. II, nr. 12, Iași.

„*Ramuri*”, an. I, nr. 4. Revistă politică săptămânală. Redacția și administrația: Craiova. Ab. 10 lei pe an.

Arhimandritul I. Scriban: Pentru limbă și țară. Articole extrase din revista „Cultura Românilor”, București, 1916, 90 pg. Fără indicație de preț.

Dr. G. D. Creangă: Consecințele financiare ale războiului actual și Măsuri de prevenire cu privire la România. București, 80 pg., 60 bani.

N. Iorga: 24 Ianuarie 1916. Conferință ținută la Ateneul român pentru Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române. București, 1916, 34 pg. 50 bani.

Dr. O. Ghibu: Școala românească din Pesta. București, 17 pg.

— *Pentru protecția copiilor*. — Ce s'a făcut în această chestiune în Transilvania. 16 pg. 20 bani. Intreg venitul e destinat pentru Orfelinatul din Sibiu.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

I. V. Loco.—Am citit și noi articolul păr. Bălan și ne-am mirat, ea și D-ia, că „Convorbirile literare” l-au găsit vrednic de publicare. Într'adevăr, limba în care e scris, e un fosil istoric, care trebuie să-l fi exasperat adânc pe d-l Maiorescu.

Cât pentru încercarea de a-l desvinovăți, cel puțin într'o măsură oarecare, pe nenorocitul episcop Szabo dela Gherla, ne mirăm și noi, și nu înțelegem de loc nobilele sentimente creștinești ale păr. Bălan. Pe semne că unii oameni nu pot izbui cu nici un chip să fie măsura dreaptă asupra oamenilor și a evenimentelor.

D-lui E. S., Iași.—Cuvinte frumoase despre lucruri cunoscute și desbătute de mult și în diferite forme. Dela Du. așteptăm altele. Faceți încercarea de a trata chestiuni mai concrete și în legătură strânsă cu problemele dela ordinea zilei.

Pentru abonații „Tribunei”.—*Implinindu-se un an dela apariția revistei noastre, rugăm pe toți abonații noștri să binevoiască a ne trimite abonamentul fără întârziere.*

Aceia dintre on. abonați cari nu vor să ne trimită abonamentul prin poștă, îl pot plăti la mâna incasatorului nostru, d. Dem. Ionescu-Cerbuoreanu care se va prezenta în persoană sau printr'un încredințat al său.

On. abonați au tot dreptul de a pretinde incasatorului să umple chilașta de plată și contrachitanța în prezența lor.

LIBRĂRIA PAVEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85
(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria propriu zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însăreinează a procura orice carte română sau străină i s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericești, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericești făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avantajoase ca oriunde.

A apărut:

ATACUL

însemnările din război
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețuri lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, cetiți și răspândiți

„LIBERTATEA” (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **I. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântanei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea” cu adaosul ei literar. Foaia interesantă la un loc, este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTUL :

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei